

KTU docentas: žmonių vidiniai konfliktai neišvengiamai perduodami dirbtiniam intelektui

KTU nuotr.

Docentas N. Čepulis teigia, kad nerimą dažnai kelia ir tai, kad DI perims žmonių etines, socialines, kultūrines, religines išankstines ydingas nuostatas ir stereotipus.

Mokslinės fantastikos filmuose neretai vaizduojama beveik apokaliptinė ateitis, kurioje pikti robotai bando užvaldyti pasaulį. Mašinos, kurios yra valdomos dirbtinio intelekto (DI), naudojame kasdien, o JAV Kornelio universiteto tyrimo duomenimis, 61 proc. žmonių pirmenybę teikia toms jų versijoms, kurios atrodo turinčios ar imituojančios emocijas. Ar gali būti, kad mašinos-robotai kada nors galės jausti emocijas prilygstančias patiriamoms žmogaus? Jei taip, kokios bus to pasekmės?

Pasak Kauno technologijos universiteto (KTU) Socialinių, humanitarinių ir menų fakulteto (SHMMF) docento Nerijaus Čepulio, žmonės emocijas ne tik išgyvena tiesiogiai, bet ir atpažįsta kito žmogaus veide, balse, žodžiuose, kūno judesiuose ar padėtyje.

„Atpažindami emocijas kartais empatiškai išgyvename jas ir

patys. Mašinos taip galėtų atpažinti emocijas ir atitinkamai į jas reaguoti, imituodamos žmogaus emocijas, „suvaizduodamos“ empatiją. Neskubėkime nuvertinti imitacijos, priešpriešindami jai tikrą, nuosirdžią emociją. Reikia pripažinti, kad emocijos turi savo kultūrinę, ne natūralią pusę. Kitaip sakant, ne tik refleksais natūraliai reaguojame į tam tikrus dirgiklius, bet ir kultūriškai paveldime tai yra išmokstame reikšti ir atpažinti emocijas“, – sako pašnekovas.

Robotai, kurie mokosi

Tyrimai rodo, kad žmonės yra linkę mėgdžioti kitų elgesį, ypač vaikai – jie imituoja aplinkinius, bet pirmiausia savo tėvus. Tokio pobūdžio mokymasis prasideda dar kūdikystėje.

„Jei vaikai išmoka imituoti, kodėl to negalėtų padaryti dirbtinis intelektas, ypač toks, kuris ne tik yra programuojamas

pakartotiniais veiksmais, bet ir pats mokosi. Paziūrėkime į vaikus. Kol vaikas prisitaiko prie aplinkos, jam kartais tenka klysti – išsigąsti, kai turėtų būti juokinga, arba nusijuokti, kai turėtų būti liūdna.“ – sako N. Čepulis.

Yra pagrindo manyti, kad DI išmoks atpažinti emocijas ir į jas reaguoti, moduluodamas savo balso tembrą, (dirbtinio) veido ir kūno išraiškas. Vis dėlto, docentas pabrėžia, kad kol kas jokia mašina dar nėra išlaikiusi „Turingo“ testo – jis yra skirtas nustatyti mašinų sugebėjimą simuliuoti žmogaus intelektą.

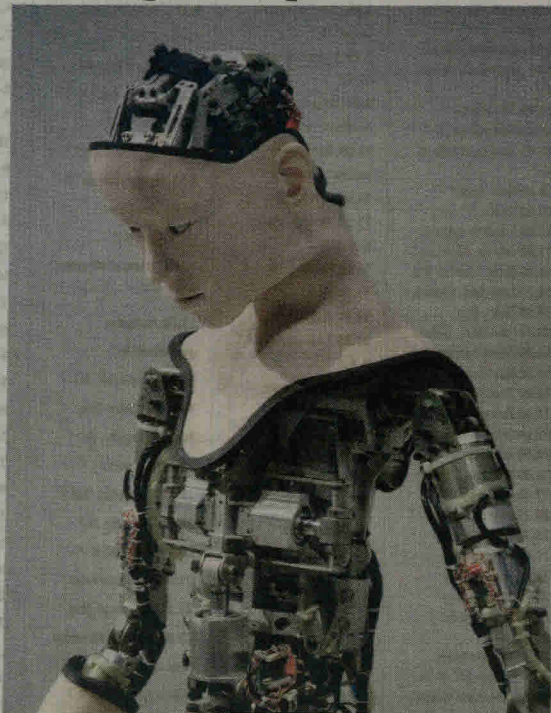
N. Čepulis paaiškina, kad nėra vieningo emocijų apibrėžimo moksle – jo požiūriu, emocijos, kitaip nei jausmai ar nuotakos yra momentinės sąmonės būklės, reaguojant į tam tikrą situaciją. Psichologai teigia, kad bazinės emocijos yra išgąstis, pyktis, nusiminimas, nuostaba, nudžiugimas, pasibjaurėjimas.

„Emocijas išgyvena ir žmonės, ir gyvūnai. Jūs klausiate, ar galėtų emocijas išgyventi androidai – į žmones panašios mašinos, valdomos dirbtinio intelekto. Beje, tą patį klausimą galėtume išplėsti į kitas psichines būkles: nuotakas, jausmus, net sąžinę, sąmonę ir savimonę apskritai. Ar galėtų androidas turėti sąžinę?“ – retoriškai klausia pašnekovas.

Androidai perims žmonių ydas?

Ateities vizijose DI dažnai siejamas su pesimistinėmis, kartais net kiek baugiomis teorijomis. Filosofo nuomone, nerimas dėl mašinų daugiausia pasireiškia ne mokslinėje literatūroje, o mene – mokslinės fantastikos literatūroje ir kine.

„Pradėkime nuo to, kad visais laikais kokią nors kultūrinę technologinę inovaciją lydėdavo trauma. Taip atsitiko išradus ir išplitus žemdirbystei, raštui ir spaudai,

industrializacijai, elektrifikacijai. Sekdavo gana ilga adaptacijos fazė. Natūralu, kad bet kuri inovacija pasitinkama su nerimu. Išankstinis nerimas ir baimė sumažina išgąsčio ir traumos mastą“, – teigia N. Čepulis.

Pašnekovas pateikia pavyzdį remdamasis siužetais iš kino. Pavyzdžiui, filme „Matrica“ (1999, Lana Wachowski, Lilly Wachowski) DI vaizduojamas kaip priešiškas iš žmogaus kontrolės išsprūdes, valdžią perėmęs ir žmonijai ėmęs kenkti kūriny. Tačiau yra ir kitokių įžvalgų. Pavyzdžiui, filme „Vakarų pasaulis“ (1973, Michael Crichton) ir to paties pa-

vaadinimo seriale (2016, Jonathan Nolan, Lisa Joy) rodomas žmonių savanaudiškumas ir smurtas prieš androidus, laikomus beteisiais vergais. Nerimą kelia tai, kad skriaudžiami androidai galimai sukils ir ims keršyti žmonėms.

Vis dėlto, pastaruoju metu dažniausiai diskutuojama apie tai, kad robotai užims žmonių darbo vietas. N. Čepulis teigia, kad nerimą dažnai kelia ir tai, kad DI perims žmonių etines, socialines, kultūrinės, religines išankstines ydingas nuostatas ir stereotipus. Technologija yra žmogaus tęsinys.

Nukelta į 22 p.

Prekybos ir verslo skyriuje seminaras apie pedagogo charizmą

Šiaulių profesinio rengimo centro Prekybos ir verslo skyriaus mokytojai dalyvavo seminare „Pedagogo darbo etika, įvaizdis, elgesys, charizma“. Seminaro lektorius – profesorius, mokslų daktaras Eugenijus Skerstonas. Seminare kalbėta apie etiketą, profesinį ir kasdienį įvaizdį.

Anot E. Skerstono, mokytojo įvaizdis – labai svarbus psichologiniu atžvilgiu, jis turi didelę reikšmę bendravimo kokybei, formai, netgi dėstomo dalyko suvokimui. Seminare kalbėta, kas svarbu prisistatant ir kokie veiksniai formuoja prisistatymą. Mokytojai domėjosi, kokiais

kriterijais reikėtų vadovautis renkantis apdarus ir formuojant savo įvaizdį. Profesorius sakė negalintis pasiūlyti vieno absoliučiausio varianto, nes kiekvienas asmuo turi savitą, tik jam būdingą, nuojautą, supratimą apie įvaizdį, stilių. Tačiau akcentavo, jog išvaizdoje svarbios net menkiausias smulkmenos: tvarkinga šukuosena, prižiūrėtos rankos, kvapas, išblizginta avalynė.

Seminare taip pat kalbėta apie emocinį ir impresinį bendravimą, kurie labai svarbūs mokytojo darbe.

Prekybos ir verslo skyriaus informacija

Jurgitės JASNAUSKAITĖS nuotr.

Atidaryta profesoriaus R. Venckaus paroda „Logo. Ženklas“

Rasos ŠAUCIŪNAITĖS nuotr.

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos III a. galerijoje atidaryta gerai žinomo medijų menininko ir meno kritiko Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU) Fundamentinių mokslų fakulteto Grafinių sistemų katedros prof. dr. Remigijaus Venckaus logotipų paroda „Logo. Ženklas“. Paroda veiks iki vasario 17 d.

Naujausia R. Venckaus paroda stebina, nes autorius niekada anksčiau neviešino savo įgyvendintų grafinio dizaino projektų. Jo kūrybinių interesų lauke ši sritis visada buvo šalutinė, lydinti autorines fotografijų parodas ir kuruojamas renginius. Pirmąjį logotipą menininkas sukūrė 2001 m., studijuodamas dailininko grafiko specialybę; vėliau grafinio dizaino žinias gilino stažuodžių ir studijų užsienyje (ESAD Aukštoji menų ir dizaino mokykla, Portugalija) metu.

Bibliotekos parodų kuratorius profesorius Janulis pažymi, kad „tikriausiai anuomet pradėjo formuotis savitas Remigijaus Venckaus braižas – logotipo formos grynumas, monumentalumas ir informatyvumas“.

ŠAVB informacija

